

PRICEWATERHOUSECOOPERS

 CALYON
CRÉDIT AGRICOLE CIB

Köszöntjük kedves

vendégeinket a

PricewaterhouseCoopers

és a

Calyon Bank

által rendezett

szemináriumon!

Származékos ügyletek elszámolása

Tardos Ágnes, igazgató

Balázs Gábor, vezető menedzser

Kiss Márk, menedzser

PricewaterhouseCoopers

Napirend

Származékos ügyletek elszámolása – nem fedezeti elszámolás

Fedezeti elszámolás

Beágyazott derivatívák

Napirend

Származékos ügyletek elszámolása – nem fedezeti elszámolás

Fedezeti elszámolás

Beágyazott derivatívák

A származékos ügylet definíciója

- Értéke egy mögöttes értékének hatására változik
- Kevés vagy '0' kezdeti befektetés
- Jövőben kerül kiegyenlítésre

Főbb eltérések a SZT és IFRS elszámolás között

Valós értékelés:

- SZT szerint választható opció
- IFRS szerint kötelező

Valós érték számítása

- SZT szerint választható, mit tekintünk valós értéknek
- IFRS szerint szigorú hierarchiát kell alkalmazni

Szabályozás jellege:

- SZT szabályokban instrumentumok alapján történő specifikus szabályok
- IFRS ilyen nem tartalmaz

Elszámolás nem valós értékelés esetén SZT

- 1) Ha az ügylet mérlegfordulónapig lejárt
 - Eredményt elszámolni pénzügyi műveletek egyéb bevételei / ráfordításai soron
- 2) Ha az ügylet mérlegfordulónap és mérlegkészítés között jár le
 - Időarányos eredmény elszámolása pénzügyi műveletek egyéb bevételei / ráfordításai sorokon AIE / PIE-vel szemben
- 3) Ha az ügylet mérlegkészítésig sem járt le
 - Várható veszteségnek megfelelő passzív időbeli elhatárolást kell képezni képezni pénzügyi műveletek egyéb ráfordításaival szemben

Elszámolás nem valós értékelés esetén SZT

Gyakorlati példa és könyvelés – 1.

1) Az ügylet az adott évben lezárult, könyvelés csak az ügylet zárásakor

- Példa:

- 1000 EUR-t veszünk,
- Kötési árfolyam 260 HUF/EUR,
- Kötés időpontja: szeptember 20, lejárat időpontja: november 23
- Árfolyam lejáratkor: 280 HUF/EUR

Mik a könyvelési tételek az ügylet kötésekor, illetve lejáratkor?

Elszámolás nem valós értékelés esetén SZT

Gyakorlati példa és könyvelés – 1.

1) Az ügylet az adott évben lezárult, könyvelés csak az ügylet zárásakor

- Példa:

- 1000 EUR-t veszünk,
- Kötési árfolyam 260 HUF/EUR,
- Kötés időpontja: szeptember 20, lejárat időpontja: november 23
- Árfolyam lejáratkor: 280 HUF/EUR

- Könyvelés kötéskor: semmi

- Könyvelés lejáratkor:

- T: KP EUR	- K: KP Ft	280 000 HUF
- T: KP Ft	- K: Pü.műv egyéb bev	20 000 HUF

Elszámolás nem valós értékelés esetén SZT

Gyakorlati példa és könyvelés – 2.

2) Az ügylet mérlegfordulónap és mérlegkészítés között jár le

• Példa:

- 1000 EUR-t veszünk,
- Kötési árfolyam 260 HUF/EUR,
- Kötés időpontja: november 15, lejárat időpontja: január 15
- Mérlegkészítés időpontja: január 31.
- Árfolyam december 31-én: 270 HUF/EUR, Árfolyam lejáratkor: 280 HUF/EUR

Mik a könyvelési tételek az ügylet kötésekor, év végén, illetve lejáratkor?

Elszámolás nem valós értékelés esetén SZT

Gyakorlati példa és könyvelés – 3.

3) Az ügylet mérlegkészítésig sem járt le

- Példa:

- 1000 EUR-t veszünk,
- Kötési árfolyam 260 HUF/EUR,
- Kötés időpontja: november 30, lejárat időpontja: február 20
- Mérlegkészítés időpontja: január 31.
- Árfolyam december 31-én: 250 HUF/EUR, Árfolyam lejáratkor: 265 HUF/EUR

- Mik a könyvelési tételek az ügylet kötésekor, év végén, illetve lejáratkor?

Elszámolás nem valós értékelés esetén SZT

Gyakorlati példa és könyvelés – 3.

- Könyvelés kötéskor: semmi
- Könyvelés év végén:
 - T: Pü.műv egyéb ráf - K: Passzív időbeli elh. 10 000 HUF
(veszteség!!!)
 - (ha piaci ár az év végi MNB és nem forward árfolyamot számítunk)
- Könyvelés lejáratkor:
 - T: KP EUR - K: KP Ft 265 000 HUF
 - T: KP Ft - K: Pü.műv egyéb bev 5 000 HUF
 - T: Passzív időbeli elhat - K: Pü.műv egyéb bev 10 000 HUF

Elszámolás valós értékelés esetén SZT

- 1) Bekerüléskor a fizetett díjak pozitív értékelési különbözetként kerülnek elszámolásra
- 2) Időszak végi értékeléskor az értékelési különbözet nő / csökken pénzügyi műveletek egyéb bevételeivel / ráfordításaival szemben
- 3) Záráskor realizált eredményt könyvelünk és az értékelési különbözetet kivezetjük

Elszámolás valós értékelés esetén SZT

Gyakorlati példa és könyvelés

Példa:

- 1000 EUR-t veszünk,
- Kötési árfolyam 260 HUF/EUR,
- Kötés időpontja: augusztus 20, lejárat időpontja: január 20
- Árfolyam szeptember 30-án: Forward 255 HUF/EUR (spot 250)
- Árfolyam december 31-én: Forward 270 HUF/EUR, (spot 268)
- Árfolyam lejáratkor: 280 HUF/EUR
- Kezdeti költségek 2 000 HUF

- Mik a könyvelési tételek az ügylet kötésekor, a két értékelési napkor (szeptember 30 és december 31), illetve lejáratkor?

Elszámolás valós értékelés esetén SZT

Gyakorlati példa és könyvelés

Könyvelés kötéskor:

- T: Származékos ügyletek poz.értékkül. – K: KP 2 000 HUF

Könyvelés szeptember 30-án:

- T:Pü.műv egyéb ráf - K: Szárm. ügyletek poz.értékkül. 2 000 HUF
- - K: Szárm. ügyletek neg.értékkül. 5 000 HUF

Forward árfolyam mínusz kötési árfolyam (255- 260)

Elszámolás valós értékelés esetén SZT

Gyakorlati példa és könyvelés

Könyvelés december 31-én:

- T: Szárm. ügyletek neg értékkül. – K: Pü.műv egyéb ráf. 5 000 HUF
- T: Szárm. ügyletek poz értékkül. – K: Pü.műv egyéb bev. 10 000 HUF

Forward árfolyam mínusz kötési árfolyam (270 - 260)

Könyvelés lejáratkor:

- T: KP EUR - K: KP HUF 280 000 HUF
- T: KP HUF - K: Pü.műv egyéb bev (real) 20 000 HUF

Spot árfolyam mínusz kötési árfolyam (280 - 260)

- T: Pü.műv egyéb bev - K: Szárm. ügyletek poz értékkül 10 000 HUF

Opciós díjak elszámolása a 250/2000 kormányrendelet szerint

24.§ (6)-(10): **Opciós díj:** azt az időszakot érintse, amikor ügylet lezárásra kerül

- Kifizetéskor Ráfordítás / bevétel
- Ha mérlegkészítés időpontjáig nem zárul az ügylet, AIE/PIE
- Ha mérlegkészítésig zárul, és lehívják, akkor időarányos részét elszámolni, ha nem hívják le, akkor egészet elszámolni.
- Leszállítási ügylet esetén díj beszerzési ár része, fizetéskor egyéb köv/köt, lehíváskor átsorolni

Elszámolás a kormányrendelet szerint SZT

Példa - kamatswap

Példa:

Tőkeösszeg: 1 000 000 Ft

Fix kamat (fizetem): 10%, Változó kamat (kapom): 8%, Különbözet: 2%

Mérlegkészítés napja: január 31.

Kamatperiódus: december 15 – január 15

Mi az elszámolás menete

- 1) Az év közben rendezett kamatok esetében
- 2) A mérleg-fordulónap és a mérlegkészítés napja között rendezett kamatok esetében
 - Év végén

Amiről nem rendelkezik a trv./ rendelet

Keresztárfolyam kamat swap ügyletek (Cross currency interest rate swap)

- Az általános szabályok vonatkoznak rá?

vagy

- Átértékelhető a nominális érték?

Egyeztessen a könyvvizsgálójával!!!

Származékos ügyletek besorolása és értékelése IFRS

Besorolás

- Eredmény kimutatással szemben valós értéken elszámolt pénzügyi eszközök / pénzügyi kötelezettségek (FVTPL)
- Kivéve, ha fedezeti célú

Utólagos Értékelés

- valós értéken az eredménykimutatásban,

Figyelem: az IFRS valós érték nem egyenlő a SZT valós értékkel!

Számviteli politika

Az előbbiek alapján a következőket kell szabályozni a számviteli politikában:

Valós / nem valós értékelés alkalmazása

Mit tekintünk valós értéknek

Nem valós értékelés esetén pedig várható veszteségnek – azaz hogy képezzük meg passzív időbeli elhatárolást

Instrumentumonkénti konkrét szabályozás – elszámolásra / értékelésre vonatkozóan

Napirend

Származékos ügyletek elszámolása – nem fedezeti elszámolás

Fedezeti elszámolás

Beágyazott derivatívák

Fedezeti elszámolás - SZT és IFRS elszámolás

Valós értékelést nem választó SZT:

- Fedezeti elszámolás feltételei nem egyértelműek
- Csak akkor kell elszámolni ha a fedezett ügylet eredményhatása megjelent az eredmény-kimutatásban

Valós érték SZT és IFRS

- Derivatíva valós értéken szerepel az eredmény-kimutatásban
- Nem hatékony rész azonnal elszámolásra kerül
- Adósságinstrumentum nem jelölhető meg fedezeti ügyletnek - SZT
- Kiírt opció nem jelölhető meg fedezeti ügyletnek – IFRS

A fedezeti hatékonyság feltételrendszere

Kockázatkezelési
Stratégia &
Politika

Hivatalos dokumentáció

- Kockázatkezelési stratégia és cél
- Fedezet típusa
- Fedezett kockázat
- Fedezett tétel
- Fedezeti instrumentum
- A hatékonyság mérésének dokumentálása
 - Prospectív
 - Retrospectív

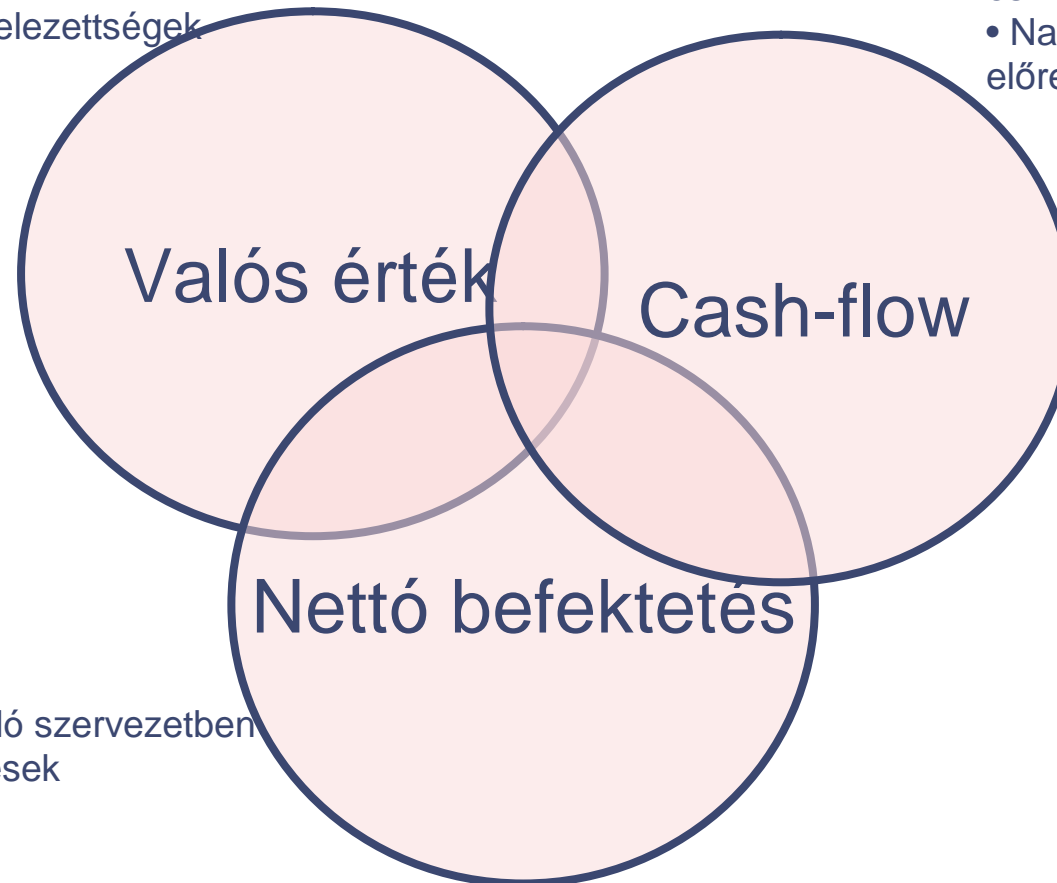
Várható magas
hatékonyság

A hatékonyság
megbízható
mérése

A fedezeti ügyletek fajtái

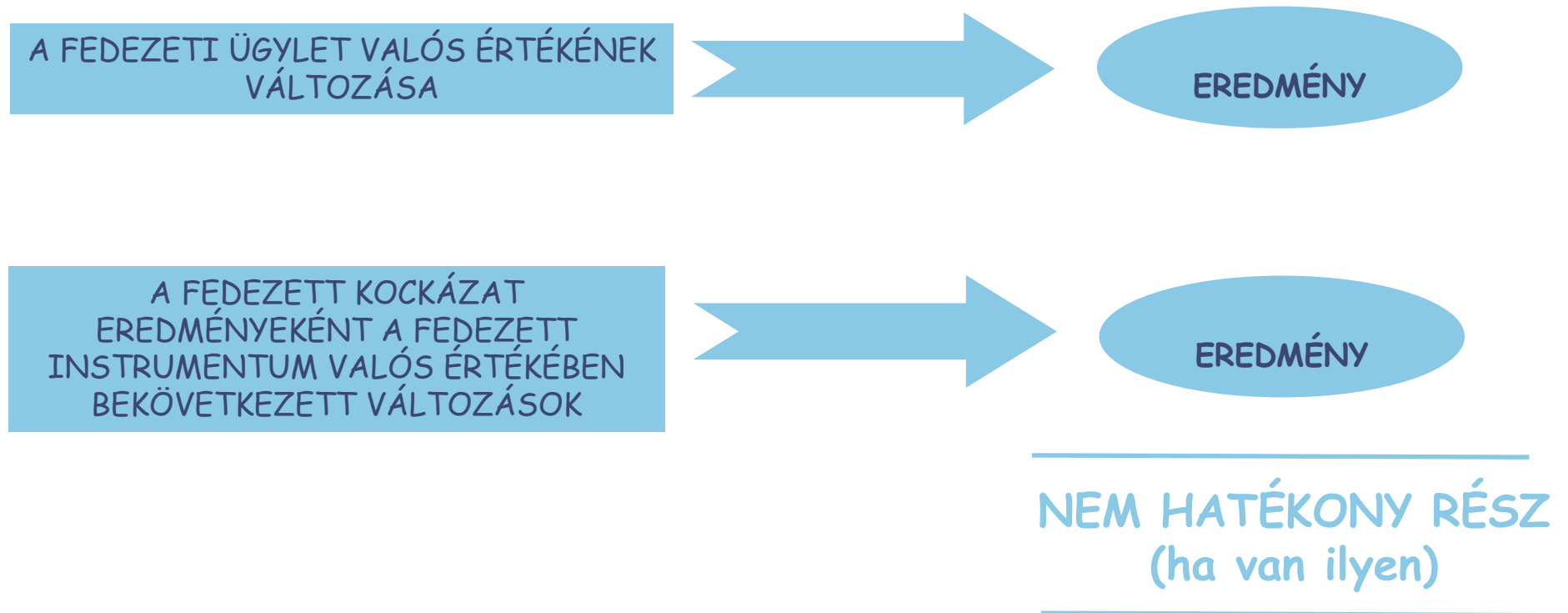
- Fix kamatozású eszközök/kötelezettségek
- Devizás eszközök/kötelezettségek
- Egyértelmű kötelezettségvállalások

- Változó kamatozású eszközök/kötelezettségek
- Nagy valószínűségű, előre jelzett ügyletek

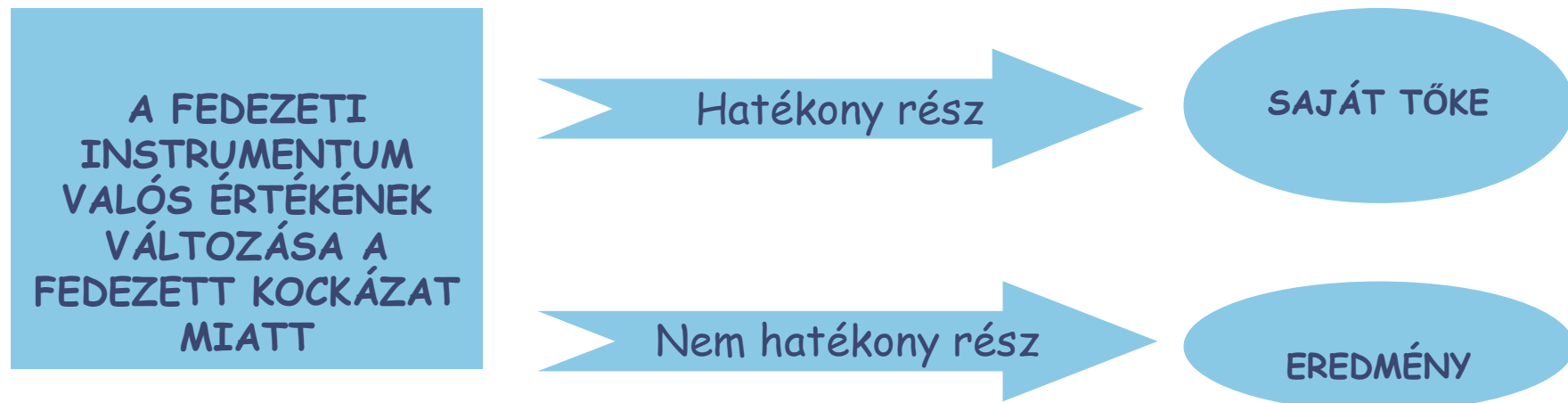

- Külföldi gazdálkodó szervezetben lévő nettó befektetések

A valós érték fedezet elszámolása

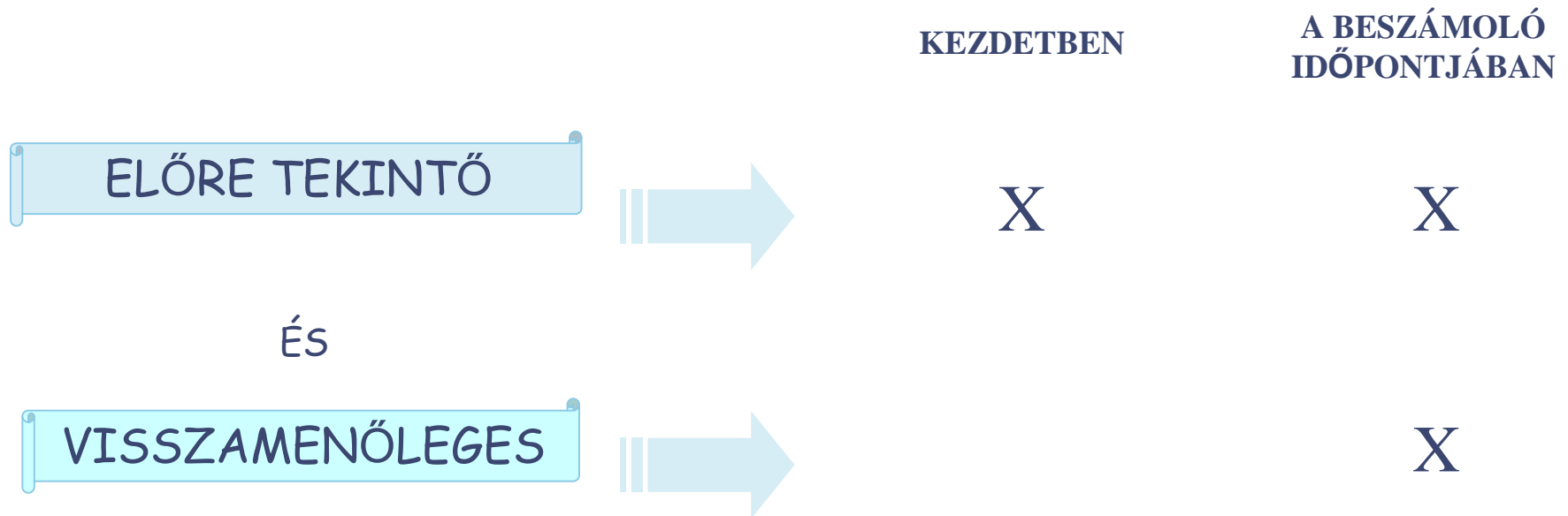

A cash-flow fedezet elszámolása

Hatékonyság tesztek

A FEDEZETI ÜGYLETNEK KIMAGASLÓAN
HATÉKONYNAK KELL LENNIE A MÚLTRA ÉS A
JÖVŐRE VONATKOZÓAN IS

Fedezeti hatékonyság mérési módszerei

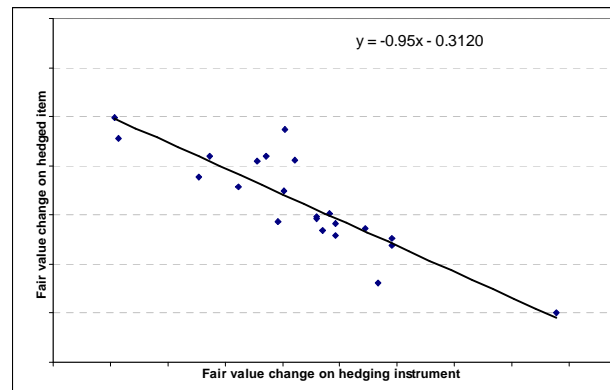
Kritikus feltételek azonossága

	Fedezett tétel	Fedezeti instrumentum
Nominális érték	10 000	10 000
devizanem	USD	USD
stb		

Dollar offset – dollár ellentételezés

$$\frac{\Delta \text{fair value of hedge item}}{\Delta \text{fair value of hedging instrument}}$$

Regresszió számítás

Gyakran feltett kérdések – A fedezeti ügylet hatékonysága

Az előrejelzett cash-flow-k időpontjának megváltozása

Az előrejelzett cash-flow-k időpontjának megváltozása minden körülmények között hatással van a fedezeti ügylet hatékonyságának vizsgálatára?

Nem adható egyértelmű válasz erre a kérdésre, a kérdést jelenleg is vizsgálja az IFRIC. Két lehetséges megközelítés létezik:

- kizárólag spot árfolyam alkalmazása – nincs hatás
- A spot árfolyam alkalmazása, diszkontálással - van hatás

Gyakran feltett kérdések – A fedezeti ügylet hatékonysága

Az elhatárolt kamatok kezelése a fedezeti ügylet hatékonyságának vizsgálatakor

Elfogadható-e a tiszta valós érték alkalmazása kamatláb-swap ügylet hatékonyságának vizsgálatakor?

Igen, lehet a tiszta árat alkalmazni a hatékonyság vizsgálatakor, a mérlegben azonban a teljes valós értéken kell szerepeltetni a swap ügyletet, az elhatárolt kamattal együtt.

Gyakran feltett kérdések – A fedezeti ügylet megjelölése

Ugyanabban az időpontban és ugyanazzal a féllel kötött derivatívákkal történő fedezés

Megjelölhetjük-e a fenti derivatívák egyikét fedezeti instrumentumként?

Hacsak az ügyfél nem bizonyítja azt, hogy a derivatívákat nem úgy kötötte meg, hogy azok megkötéskor már eleve számolt a másikkal, vagy hacsak nincs alapos üzleti indok a tranzakciók külön strukturálására, egyik derivatívát sem lehet külön fedezeti instrumentumként megjelölni.

Napirend

Származékos ügyletek elszámolása – nem fedezeti elszámolás

Fedezeti elszámolás

Beágyazott derivatívák

Szokásos termékek Közép-Kelet-Európában

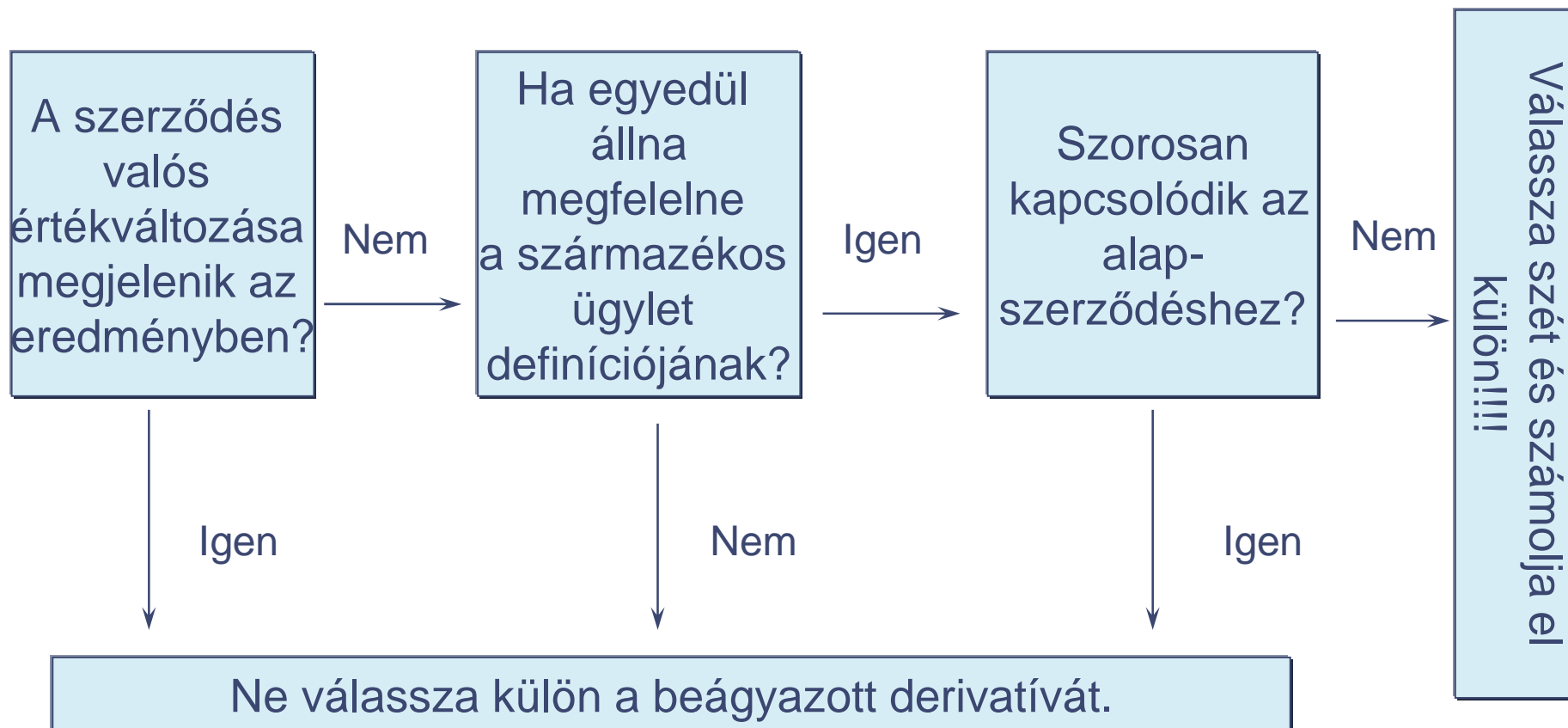
- Devizaopciós betétek/ hitelek
- Fordított (reverse) változó kamatozású betétek és barrier opciós betétek
- Tőkeindexált kötvények
 - Kiválasztott részvényekhez igazított, komplex képlet alapján
 - Kiválasztott tőzsdeindexhez igazított, komplex képlet alapján
- Szintetikus keresztárfolyam kamatláb swap
- Áruhoz indexált hitelviszonyt megtestesítő instrumentum
- Kötvény hitel derivatívával
- Önök milyen instrumentumot azonosítottak ???

Beágyazott derivatívák

- Mik azok?
- Hol találhatóak?
- Számviteli következmények

Beágyazott derivatívák

Döntési fa

Beágyazott derivatívák

Szorosan vagy nem szorosan kapcsolódó az eredeti ügylethez?

Nem szorosan kapcsolódó	Szorosan kapcsolódó
<ul style="list-style-type: none">▪ Tőke konverziós opció	<ul style="list-style-type: none">▪ Adósságinstrumentumba ágyazott kamat swap
<ul style="list-style-type: none">▪ Fix kamatozás meghosszabbítására vonatkozó opció	<ul style="list-style-type: none">▪ Inflációs indexált lízing szerződés
<ul style="list-style-type: none">▪ Kötvény melynek kamata vagy tőkéje tőzsdei részvény indexhez kötött	<ul style="list-style-type: none">▪ Eladási / vételi szerződésbe ágyazott cap és floor
<ul style="list-style-type: none">▪ Vétel és eladás olyan devizanemben amely, egyik fél funkcionális devizanemének sem felel meg és nem szokásosan használatos a gazdasági környezetben (kivételekkel)	<ul style="list-style-type: none">▪ Előtörlesztési opció nem jár jelentős nyereséggel / veszteséggel az amortizált könyvszerinti értékhez képest

A Magyarországon létező termékek elemzése – A beágyazott derivatíva az alapszerződéshez szorosan kapcsolódó derivatíva?

- Devizaopcióval kombinált betétek/hitelek
- Fordítottan (reverse) változó kamatozású kötvényekkel és limitáras (barrier) opciókkal kombinált betétek – a feltételeket elemezni kell
- Tőkeindexált kötvények
 - Kiválasztott értékpapír-portfóliók, komplex képletek alapján
 - Kiválasztott tőzsdei indexek, komplex képletek alapján
- Különböző devizában hasonló feltételek mellett kötött betét és hitel ügylet–önmagában derivatíva
- Áru-indexált adósság instrumentum
- Hitelderivatívákkal kombinált váltó

Az összes fenti instrumentum valószínűsíthetően az alapszerződéshez nem szorosan kapcsolódó beágyazott derivatíva. A végső következtetéshez elemezni kell az adott instrumentumot.

Számviteli következmények

Mit kell tennünk az alapszerződéshez nem szorosan kapcsolódó beágyazott derivatíva esetében?

- A teljes instrumentumot „eredményel szemben valós értéken értékelt”-ként kell megjelölni (IAS 39, 11A. bekezdés) vagy
- Az alap-adósságinstrumentumot el kell különíteni és a beágyazott derivatívát valós értéken kell elszámolni az eredményel szemben (IAS 39, 11. bekezdés)

Megjegyzés: A magyar számviteli törvény nem tartalmaz beágyazott derivatívákra vonatkozó elszámolási szabályokat

Gyakran feltett kérdések – Mikor tekinthető két ügylet egy ügylet két részének

IAS39 alkalmazási útmutató B.6 - Ellentétes hitel betét

- Egyszerre kerültek megkötésre egymással összefüggésben
- Ugyanazzal a szerződéses féllel
- Ugyanazzal a kockázattal kapcsolatosak
- Nincs egyértelmű gazdasági ok amely indokolná két külön ügylet megkötését, amely ne lenne ugyanúgy elérhető egy ügylettel is

Származékos ügyletek elszámolása - Összefoglaló

Nem fedezeti elszámolás

- Jelentős volatilitási kockázat az eredményben

Fedezeti elszámolás

- Megfelelő kezdeti befektetéssel a volatilitás elkerülhető vagy jelentősen csökkenthető

Beágyazott derivatívák

- Mindenhol megtalálhatóak.
- Azonosításuk és elemzésük kulcs fontosságú

Várjuk kérdéseiket!

Köszönjük a figyelmet!

tardos.agnes@hu.pwc.com

gabor.balazs@hu.pwc.com

mark.i.kiss@hu.pwc.com